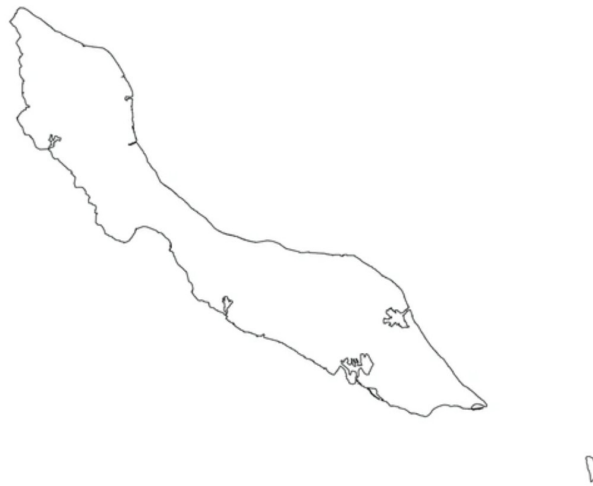

NOVUM

Magazine der Juridische Faculteit Universiteit Leiden

Column

Het tekort aan
saaigheid in de
politiek

Actualiteit

Belastingrecht
is meer dan
cijfertjes

Naar deugdelijke milieuwet- en regelgeving op Curaçao?

Column

De mens
en zijn taal

Uitwisseling

The Law
School
Experience

INHOUDSOPGAVE

3	Voorwoord Juristen worden steeds belangrijker
4	Column prof. dr. Andreas Kinneging De mens en zijn taal
7	The Law School Experience Een uitwisseling
9	Grotius Nieuws
10	Actualiteiten Belastingrecht is meer dan cijfertjes
12	Naar deugdelijke milieuwet- en regel- geving op Curaçao?
17	Column Het tekort aan saaiheid in de politiek
20	Eerstejaarsrubriek Hoe vergaat het onze jongste juristen?

VOORWOORD

Waarde lezer,

Er is veel gaande in de wereld. Ik zal u maar niet vermoeien met een opsomming van wat dat allemaal is: dat doen alle andere media al voor u. Ik wil u, voordat u deze Winter-editie van de NOVUM van voor naar achter in één ruk uitleest, iets anders melden dat enigszins met het voorgaande van doen heeft. Om kort te gaan worden wij, juristen, steeds belangrijker.

Het mag geen verbazing heten dat meer en meer politieke debatten worden uitgevochten in de rechtszaal. Het Urgenda-arrest is daar wellicht het bekendste voorbeeld van. Ook op het gebied van asielopvang in Ter Apel, een doorn in het oog voor politiek Den Haag, heeft de rechter geoordeeld dat het COA het aantal asielzoekers moet terugbrengen naar 2000. (*I wish them luck.*) Recenter is de tussenuitspraak van het Internationaal Gerechtshof waarbij evenmin miskent kan worden dat, naast de juridische conclusie dat Israël er alles aan moet doen om genocide in Gaza te voorkomen, deze zaak een apert politiek karakter heeft.

De rechter als oplossing voor politieke impasses. Of we nu echt van een *trend* kunnen spreken weet ik niet. Wel weet ik zeker dat het onderwerp een leuke, lezenswaardige bachelorscriptie zou opleveren – alhoewel, om tot een gewichtige conclusie te kunnen komen zal een promotie te dien aanzien hoogstwaarschijnlijk meer op zijn plek zijn. Conclusie is wat mij betreft in ieder geval dat de samenleving de jurist – en dan uiteraard de rechter in het bijzonder – hard nodig heeft.

Hebben wij daarom meer juristen nodig? Nee! Alsjeblieft niet. U hoeft zich maar enkele seconden op het KOG te begeven om daar de redenen voor in te zien. Wat de samenleving daarentegen wel nodig heeft, is niet een toenemend aantal juristen, maar een aantal goede juristen.

En hoe wordt u dat? Dat is natuurlijk dé vraag. Als ik het antwoord op die vraag geweten had, had ik deze woorden natuurlijk niet geschreven achter een pc in de net te koude bibliotheek van het KOG, maar zat ik in een peperduur pak in een taxi met stoelverwarming, werkend voor giga-klant A, terwijl ik gechauffeerd zou worden naar een meeting met giga-klant B, uiteraard alles onder het toezien van een welbepaalde, supergave patroon. Dat laatste is echter fictie, dus veel verder helpen kan ik u niet. Wel kan ik u het volgende zeggen.

Scherpe juristen worden niet gevormd door het lezen van hun voorgeschreven stof alleen. Ik hoor u zuchten: u moet al zo veel lezen... Niet getreurd! U hoeft hiervoor echt niet (nog niet) de gehele Asser-serie van A tot Z door te spitten. Voorlopig is het afdoende als u gewoon de NOVUM leest.

Er rest mij niets anders, dan u veel leesplezier te wensen!

Mathijs de Jong,
Hoofdredacteur NOVUM

DE MENS EN ZIJN TAAL

DOOR: ANDREAS KINNEGING

Wij mensen denken, dat staat vast. Maar wat precies is denken? Ik zou zeggen: een poging om orde in de chaos te scheppen. Met andere woorden: om geestelijk te bepalen wat het geval is. Dat is - onder andere - noodzakelijk, omdat we anders niet adequaat kunnen handelen. Eerst doen en dan denken is een recept voor ongelukken. Dat staat vast.

Anderzijds is denken nog geen garantie voor adequaat optreden. Het is immers maar al te makkelijk - en we hebben er allemaal ervaring mee - iets verkeerd te denken - je te vergissen in wat het geval is - en zo, ondanks het denken, toch fouten - ook enorme fouten - te maken.

Dat leidt tot de vraag: wat is goed denken? Het korte antwoord is: realistisch denken. Dat wil zeggen: denken dat een adequaat, realistisch beeld geeft van wat het geval is.

Waardoor kenmerkt zich een dergelijk adequaat, realistisch denken? Me dunkt dat een woordenschat, een vocabulaire, een taal, die de werkelijkheid adequaat en realistisch weergeeft, het voornaamste kenmerk daarvan is.

Wij denken namelijk grotendeels in woorden. Wie een kleine en/of een inadequate woordenschat heeft, heeft dus maar beperkte mogelijkheden om de werkelijkheid te begrijpen en zal derhalve tot een te eenvoudige bepaling komen van wat er aan de hand is en bijgevolg inadequaat handelen.

Een voorbeeld: wanneer men alleen over "aardigheid" en "onaardigheid" beschikt als criteria om een mens te beoordelen, en daarop zijn beslissingen baseert, bijvoorbeeld om wel of niet met iemand in zee te gaan als zaken- of huwelijkspartner, is de kans erg groot dat men bedrogen uitkomt.

Het gaat er in dit soort partnerschappen immers niet alleen om dat de partner aardig is. Minstens even belangrijk is of hij/zij betrouwbaar is en rechtschapen, tegenslagen goed weet te pareren, verstandig is, goed met geld kan omgaan, geen luilak is, vergevingsgezind - niet rancuneus - is, et cetera, et cetera.

Het is zo gezien van groot belang dat men beschikt over een uitgebreid en realistisch vocabulaire op het terrein van de goede en slechte menselijke eigenschappen, om in staat te zijn goede beslissingen te nemen in de omgang met andere mensen.

En wat voor de omgang met andere mensen geldt, geldt al evenzeer voor alle andere terreinen des levens. Een uitgebreide en adequate woordenschat is essentieel. De beschikking erover garandeert nog geen goede beslissingen - daarvoor is ook nodig dat men al die woorden ook juist weet te hanteren in het individuele en concrete geval -, maar zonder zo'n woordenschat is men sowieso verloren.

Als men nu, met deze gedachten in het achterhoofd, de geschiedenis naloopt, dan ziet men iets opvallends. Wie de woordenschat van de oude Grieken en Romeinen vergelijkt met die van de Middeleeuwen, en die weer met de taal van het ancien régime, en die op haar beurt weer met het vocabulaire dat breed werd gehanteerd in de jaren vijftig van de vorige eeuw, die treft uiteraard veel verschillen aan. Maar veel opvallender is toch de continuïteit die er ook bestaat tussen al die tijdvlakken in de gehanteerde woorden.

Bijvoorbeeld voor wat betreft de menselijke psychologie. De zojuist besproken eigenschappen - betrouwbaarheid en rechtschapenheid, incasseringsvermogen, verstandigheid, spaarzaamheid, ijver, vergevingsgezindheid en dergelijke - vindt men in alle vroegere tijdvakken min of meer eensluidend terug, niet alleen in het Westen, maar overal ter wereld. Niet als eigenschappen die een ieder van nature zou bezitten, maar als door opvoeding en oefening te verwerven goede eigenschappen.

Andreas Kinning, Hoogleraar Rechtsfilosofie

Een uitgebreide en adequate woordenschat is essentieel.

Te verwerven? Beschouwde men dan de mens niet als goed zoals hij uit de moederschoot komt? Neen, overal sprak men, in verschillende, maar min of meer synonieme woorden, van een aangeboren menselijk tekort. De meest gehanteerde terminologie is die van “ondeugd” en “zonde”. Alle mensen zouden daarmee behept zijn. Het leven werd dan ook gezien als primair een strijd tegen zichzelf, met als doel zoveel mogelijk de “ondeugd” in te ruilen voor de “deugd, i.e. de genoemde, te verwerven goede eigenschappen.

Deze millennia-oude taal, dit oud-vaderlijke vocabulaire, dat in de jaren vijftig van de twintigste eeuw nog springlevend was, is inmiddels vrijwel geheel verdwenen, althans in het Westen. Elders in de wereld wordt het nog wel gebruikt, maar minder en minder, zeker door de jongere generaties.

Het is meer en meer vervangen door een geheel ander psychologisch jargon, dat ervan uitgaat dat verreweg de meeste mensen dik in orde ter wereld komen, maar enkelen, door een aangeboren afwijking, of door een slechte opvoeding, nare eigenschappen hebben.

Zo is bijvoorbeeld op dit moment erg populair de kwalificatie “narcist”. En ook de overtreffende trap daarvan: “psychopaat”. Daarbij gaat het om mensen - vaak mannen - die niet lief kunnen hebben, of liever gezegd alleen zichzelf liefhebben en alle andere mensen gebruiken als instrument. Dit wordt beschouwd als een geestelijke afwijking,

aangeboren dan wel opgedaan door jeugdige ervaringen. De meeste mensen, zo is de gedachte, hebben hiervan geen last.

Wie heeft er nu gelijk? Welk vocabulaire is realistischer? Welke taal geeft een adequatere beschrijving van de mens, zoals hij werkelijk is? De meeste mensen, in het Westen althans, nemen tegenwoordig voetstoots aan dat dit het nieuwe psychologische jargon is. Maar die mening is niet gebaseerd op enige kennis van de oudere taal. Doorgaans heeft men daarvan zelfs nog nooit gehoord. En als men er wel van gehoord heeft, dan is het over het algemeen in de vorm van schromelijk onkundige beschrijvingen ervan van mensen die de oudere taal afwijzen.

Ik waag hier nog maar eens een poging deze uit te leggen. Ze stelt in zekere zin dat elk mens van nature een narcist is. Dat wil zeggen iemand die eerst en vooral in zichzelf is geïnteresseerd. Dat kan men een pessimistisch mensbeeld noemen, maar het is ook een troostend mensbeeld, voor iedereen die zich weleens heeft afgevraagd of hij/zij geen narcistische trekjes heeft. Welcome to the club! De grootste club ter wereld nog wel.

Een heel klein beetje reflectie op de wereld en de plaats die ons persoonsje erin inneemt, volstaat echter al om de onredelijkheid van dat perspectief in te zien.

Nu is het een feit dat één narcist al een heleboel schade aanricht. Laat staan dus een wereld vol met narcisten. Daar kunnen we ons redelijkerwijs niet bij neerleggen. Dat betekent dus dat we niet ons narcistische ik mogen accepteren. We moeten ertegen strijden. Met andere woorden: we zijn geroepen om te vechten tegen ons narcisme. En omdat dit een zeer sterke, bijna onoverwinnelijke vijand is, met meer levens dan een kat, is dit niet een strijd van voorbijgaande aard, maar veeleer een oorlog die steeds weer opnieuw, iedere dag, gevoerd moet worden.

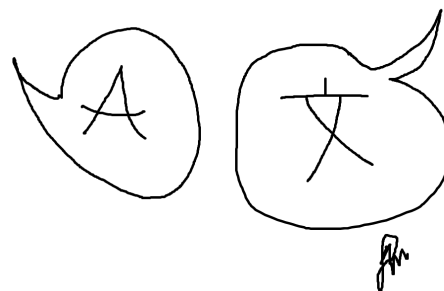
Ons narcisme doet ons in feite onszelf zien als het centrum van de wereld. De zon waarom alles draait. Dat zou men het natuurlijke perspectief kunnen noemen. Een heel klein beetje reflectie op de wereld en de plaats die ons persoonsje erin inneemt, volstaat echter al om de onredelijkheid van dat perspectief in te zien. Geen van ons is het centrum van de wereld. Integendeel, wij zijn als individueel mens onmetelijk klein en gering, vergeleken met de wereld.

Als we onszelf dus op een voetstuk plaatsen, door te denken en te doen alsof de wereld om ons draait, is ons denken onrealistisch. En zulk denken is, zoals ik eerder al opmerkte, een recept voor moeilijkheden van allerlei aard. Bijvoorbeeld in de sfeer van het werk en het huwelijk. Dat begrijpt iedereen. Vandaar dat het ganse leven een oefening moet zijn in wat in de oude taal “nederigheid” werd genoemd. Dat wil zeggen een oefening in het op een realistische, niet “hoogmoedige” manier naar onszelf kijken.

Dit vocabulaire, dit begrippenapparaat is, zoals gezegd, de laatste decennia vrijwel volledig uit het publieke discours en daarmee ook uit het individuele bewustzijn verdwenen. Daarvoor zijn meerdere andere talen in de plaats gekomen. De meest invloedrijke taal is, zo meen ik, de taal van de mensenrechten, die aan het eind van de achttiende eeuw zijn eerste bloeitijd beleefde, maar daarna lang nauwelijks meer werd gesproken. Na WO II kwam ze terug, maar ze speelde toch altijd een betrekkelijk ondergeschikte rol,

tot aan de jaren negentig. Vanaf toen is ze, zeker in het Westen, steeds meer de lingua franca geworden. Of is het accurater te spreken van de grootste kerk en het meest beleden geloof?

De mensenrechtentaal houdt de mens in wezen voor dat iedereen eerst en vooral een drager van rechten is. Rechten die niet mogen worden geschonden door anderen.

The Law School Experience

Een uitwisseling

DOOR: LENN GRUTTERS

Menig rechtenstudent is bekend met films als Legally Blonde, die een beeld geven over hoe het is om rechten te studeren in de V.S. Een van de meest iconische scènes uit Legally Blonde encenseert de protagonist, Elle Woods, die compleet onwetend en onvoorbereid haar eerste college aan Harvard Law bijwoont. Wat er vervolgens gebeurt is waarschijnlijk de voornaamste reden waarom de Leidse rechtenstudent de werkgroepen veelal mijdt als die niet verplicht zijn: Elle wordt het hemd van het lijf gevraagd en weet op geen enkele vraag antwoord te geven. Als klap op de vuurpijl wordt ze ook nog eens voor gek gezet door een bijdehante medestudent die de antwoorden wél weet. Een nachtmerriescenario voor velen. Is rechten studeren in de V.S. echt zo'n confronterende ervaring? Ja, en nee. In deze bijdrage ga ik in op de invloed van de socratische methode op de leerervaring en een aantal algemene verschillen tussen rechten studeren in Nederland en de V.S. op basis van mijn persoonlijke ervaring als uitwisselingsstudent aan The University of Connecticut School of Law (Uconn).

De Socratische Methode

Om te beginnen is het goed om één heel belangrijk verschil duidelijk te maken: rechten is in de V.S. niet een studie die je zomaar kiest. Een rechtenopleiding in de V.S. - ook wel een Juris Doctor (JD) genoemd - duurt drie jaar, is pas toegankelijk na het afronden van een vierjarige undergraduate degree (vergelijkbaar met een bacheloropleiding) en is in de regel niet goedkoop. Voorstaande zorgt voor een serieuzere sfeer omdat studenten vaak al wat ouder zijn en met een specifiek doel voor ogen rechten zijn gaan studeren na hun 'vooropleiding'. In die zin misschien een beetje te vergelijken met een specialiserende master in de rechten in Nederland. Waar de wegen scheiden is de al eerdergenoemde socratische methode.

De socratische methode, of socratische dialoog, in de Amerikaanse rechtenstudie houdt in dat de docent niet zozeer college geeft zoals wij dat kennen, maar dat de docent als een soort procesbegeleider fungeert. Een docent stelt individuele studenten specifieke vragen over het voorgeschreven leeswerk en vraagt naar hun mening over de eventuele implicaties daarvan. Doorgaans word je ook echt uitgedaagd om je complete gedachtestroom met de klas te delen. Dit betekent dat je de voorgeschreven twintig tot tachtig pagina's (sommige docenten gaan heel ver) ook echt goed in de vingers moet hebben. Nu zijn ze tegenover internationale studenten vaak wel vergevingsgezind, maar als ze doorhebben dat je je niet hebt voorbereid dan loopt het toch wel uit op een milde versie van het beeld dat Legally Blonde schetst, althans zo voelt het op dat moment. Wat doet de docent dan, hoor ik je denken. Die verbetert!

DOOR: LENN GRUTTERS

In principe geven de studenten het college aan de hand van de gerichte vragen en correcties van de docent. Het zal dan ook niet verbazen dat colleges meer lijken op werkgroepen zoals wij die kennen, alleen dan een stuk actiever en zonder participatiekeuze. Geen grote collegezalen, maar kleinschalige lokalen die altijd in een halfronde opstelling staan voor optimale interactie tussen studenten onderling en de docent. Elke klas telt dan ook maar zo'n twaalf tot dertig studenten.

Waar komen de bijdehante medestudenten vandaan? Het antwoord daarop is het magische getal achttien. Hoewel het per vak en universiteit varieert betekent een vak met méér dan achttien studenten doorgaans een curved grade. Dat houdt in dat slechts een beperkt aantal studenten die dat vak volgen, bij Uconn zijn het er twee of drie, een A kunnen scoren en de rest moet vechten om de restjes. Zoals je je kan voorstellen kan dat voor spanning zorgen, zeker omdat cijfers er in de V.S. meer toe doen dan in Nederland, tenzij je naar een Ivy League gaat: dan is een diploma voldoende en doen je cijfers er minder toe. Gelukkig is de rechtenstudie bij de meeste universiteiten een stuk kleinschaliger dan in Nederland en kom je hier alleen mee in aanraking bij eerstejaarsvakken en hele populaire vakken.

Los van dat universiteiten er alles aan doen om je je speciaal te laten voelen met extravagante gotische gebouwen en gratis eten bij elke mogelijke gelegenheid, is de socratische methode ook een enorm waardevolle leerervaring. Je bent er misschien

een stuk drukker mee in het semester zelf omdat je je écht moet voorbereiden op de colleges, maar het voordeel daarvan is dat je veel meer met de stof bezig bent, zowel in de voorbereiding als in het college zelf. Dit brengt met zich mee dat je aan het einde van het semester eigenlijk al een kant-en-klare samenvatting hebt die je alleen nog maar een keer hoeft door te nemen, in plaats van dat je twee weken lang aan het blokken bent en alles eigenlijk pas écht voor de eerste keer kritisch bekijkt vlak voor het tentamen. Daarnaast merkte ik zelf dat alles veel verser in je geheugen zit omdat je veel meer wordt uitgedaagd om het recht toe te passen en met je eigen argumenten te komen. Dat laatste komt natuurlijk ook door het verschil in rechtssysteem, want in de common law is er wat meer ruimte voor interpretatie en argumentatie dan in ons civil law systeem.

Invloed van de Common Law op de studie-ervaring

Van die twintig tot tachtig pagina's die je wekelijks per vak moet voorbereiden bestaat 90% uit het lezen en samenvatten van uitspraken, omdat de V.S. dus een common law systeem kent. Zoals je je kan voorstellen kan dat erg oplopen in een semester: gemiddeld moet je voor één vak zo'n zestig tot negentig uitspraken kennen. Gelukkig hoeft je ze niet uit je hoofd te kennen zoals bij ons vaak het geval is, omdat je bij de meeste tentamens je eigen aantekeningen mag gebruiken. Daar komt die samenvatting waar ik in de vorige paragraaf over sprak goed van pas. Het nadeel is wel dat je veel meer moet weten over een uitspraak omdat je nooit weet welk deel van een uitspraak van pas gaat komen

in een (hypothetisch) geschil. Zo moet je naast de rechtsregel ook zéker de feiten en de redenering van de rechters in je hoofd hebben zitten, en doe je er verstandig aan om ook een aantekening te maken van de procedurele voorgeschiedenis en zogeheten dissenting opinions van rechters die niet mee hebben gestemd met de meerderheid. Er zijn op tentamens ook niet zozeer goede of foute antwoorden, omdat er meer ruimte is voor argumentatie en interpretatie in een common law systeem. Dat is leuk om mee te spelen, maar vooral ook even wennen, want je moet een stuk beter nadenken over hoe je iets gaat formuleren en welke elementen uit een uitspraak je wil gebruiken. Al met al leer je echt heel goed analyseren door het vergelijken van al die uitspraken en hoewel het meer lezen is, zijn de uitspraken over het algemeen best leuk om te lezen.

Culturele Verschillen

Het stereotype dat Amerikanen leven op koffie en dat zij overmatig enthousiaste workaholics zijn is goeddeels waar. Je moet niet raar opkijken als je er een professor tussen hebt zitten die je zonder blikken of blozen de avond van tevoren, of in het weekend, nog een aantal extra uitspraken geeft om te lezen omdat ze 'vergeten' was ze in de syllabus te zetten. De keerzijde is wel dat men weet dat er een hoge werkdruk is en om die reden is er veel aandacht voor mentale gezondheid en word je doodgegooid met gratis koffie, donuts, pizza et cetera. In hoeverre dat dweilen met de kraan open is laat ik aan de experts over. Toch is het enthousiasme dat gepaard gaat met dat cultuurtje aanstekelijk. Je zit misschien wel veel in de UB, maar je zit er wel samen en in het merendeel van de vakken werk je veel samen en deel je de lasten met je medestudenten, mits er geen curved grade is.

Docenten nemen ook een andere rol op zich dan in Nederland. Waar een professor in Nederland doorgaans gepromoveerd is en expert is op een bepaald gebied van het recht, is het in de V.S. al voldoende om een JD (van een Ivy League) te hebben om een vak te geven. De term professor heeft daardoor ook wat minder gewicht en wellicht is dat ook de reden waarom de afstand tot 'professoren' in de V.S. een stuk kleiner is. Zo ben ik zelf uitgenodigd door een van mijn professoren om thanksgiving te vieren bij haar thuis en is het niet gek als je professor ineens een mailtje naar de hele klas stuurt als er iemand uit de klas gaat trouwen. Of het helemaal eerlijk is om te vergelijken weet ik niet, want het is natuurlijk veel makkelijker om iedereen naam te onthouden en persoonlijk betrokken te zijn als je maar twaalf tot dertig studenten doceert...

Eindoordeel

Hoewel rechten studeren in de V.S. misschien niet zo aantrekkelijk lijkt, zou ik het iedereen aanraden! Er heerst een totaal andere dynamiek dan in Nederland door de manier waarop onderwijs wordt gegeven, wat ervoor zorgt dat je op een andere manier naar het recht gaat kijken en misschien zelfs productiever terugkomt.

DOOR: LENN GRUTERS

‘Wat is dit nou?’, zal je vast denken. Een nieuwe columnist in de Novum? Een bestuurslid van Grotius zowaar. Je kent ze misschien als die gave mensen die je regelmatig met een kop koffie door het KOG ziet struinen. Van vergadering naar vergadering, en af en toe misschien nog college volgen. Ik dus ook. Even kort voorstellen: ik ben Tijs Boesschen Hospers, en ik doe momenteel een bestuursjaar bij Grotius. Als assessor onderwijs hoorde ik dat ik me dit jaar met de Novum kan bemoeien. Veel mensen weten dit waarschijnlijk niet (ik tot voor kort ook niet), maar de Novum is onderdeel van Grotius. Deze mogelijkheid tot bemoeien ging toentertijd het ene oor in, en het andere oor uit.

In de beginperiode van een bestuursjaar komen er snel diverse nieuwe dingen op je af. In korte tijd moet je veel sollicitaties afnemen, en commissies formeren. Dit terwijl je hier absoluut geen ervaring mee hebt. Je hebt vele dinertjes, en vele avonden gezelligheid. In deze maalstroom loop je gevaar om de focus te verliezen op wat er daadwerkelijk toe doet. En wat is dan iets ‘wat er daadwerkelijk toe doet’? Een erg lastige vraag. Een goede strategie is om je aandacht een beetje te verdelen. Zo heb je statistisch meer kans om bij iets zingevends uit te komen. Een prima argument om toch een beetje interesse te tonen in dit blad.

In het kort mijn Novumcarrière. Ik kreeg een mailtje van de alleraardigste hoofdredacteur, of ik even iets kon sturen voor het komende nummer. Ik schrok me een hoedje. Hoezo moet ik dat opeens ook allemaal doen, alsof ik het niet druk genoeg heb! Eerste deadlines dus mooi geskipt. Niet helemaal chic van mij natuurlijk. Maar dit mailtje wekte bij mij wel enige ambitie. Een volgende keer, na wat heen en weer gmail, kon ik bij de redactievergadering aanschuiven. Er werden stappen gezet! Het voelde goed om op de hoogte te worden gebracht van het reilen en zeilen van dit blad. Terwijl ik aanliep ging het gesprek over de inhoud van de nieuwe Propria Cures. Ik voelde me direct thuis. Er zijn dus toch intellectuelen op het KOG. Nu was ik overtuigd: hier ga ik me lekker wel mee bemoeien dit jaar. Mijn plannen had ik snel klaar. Strikte censuur, geen negatief woord over Grotius meer toegestaan in dit blad! En een quotum aan artikelen over hoe vet we zijn als vereniging. Grapje natuurlijk.

Dus hierbij mijn toegeëigende column. Waar moet je over schrijven? Gelukkig was dit nog geen groot probleem deze eerste keer. De aanloop is prima lang, dus de daadwerkelijke inhoud kan deze keer nog wel even achterwege blijven. Verder staat er vast al genoeg juridisch inhoudelijks in dit blad, of andere intellectuele ongein. Een beetje inhoudsloze verbreding doet nooit iemand kwaad.

Mochten mensen dit lezen, en nog niet van Grotius gehoord hebben (wat ik betwijfel), laat dit je aansporen om eens aan te schuiven bij een van onze spannende activiteiten. Je kan je professioneel ontplooiën bij bijvoorbeeld kantoorbezoeken, of juist ontspanning vinden bij onze reizen en borrels. Hierbij eindig ik mijn Novum debuut. Waarschijnlijk kunnen jullie volgende keer weer een stukje van mij verwachten, met wellicht creatievere inhoud. Wel op voorwaarde dat ik niet weer mijn focus verlies.

ACTUALITEITEN

Belastingrecht is meer dan cijfertjes: de sociale en economische gevolgen van het amendement Omtzigt

DOOR: SABINE PENNING

Het Belastingplan 2024 staat wellicht niet bij iedere student hoog op de agenda. Toch zal voor vele Nederlandse inwoners – waaronder de studenten van de ‘pechgeneratie’, waarover later meer – de goed- of afkeuring van de plannen van het demissionaire kabinet verstrekende gevolgen kunnen hebben. Op 19 december mag de Eerste Kamer bepalen of de door de Tweede Kamer gemaakte fiscale plannen doorgang vinden. En die plannen zijn niet bepaald onomstreden. Zo ook het amendement Omtzigt, dat een inperking vormt op de bestaande 30%-regeling neergelegd in de Wet op de loonbelasting.

Wat houdt de regeling in?

De 30%-regeling vormt in essentie een belastingvoordeel voor ingekomen kennismigranten. Deze regeling valt onder de gerichte vrijstellingen van art. 31a lid 2 sub e van de Wet op de loonbelasting 1964 en is nader uitgewerkt in art. 10e t/m 10ej Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965. Op grond van deze artikelen hoeven ingekomen werknemers die voldoen aan de voorwaarden over maximaal 30% van het loon geen belasting te betalen. Niet alle ingekomen werknemers komen hiervoor in aanmerking: de werknemer moet onder andere beschikken over gespecialiseerde kennis van een vakgebied dat in Nederland een tekort aan hoogopgeleid personeel kent. Hiervoor is als hoofdregel vereist dat het loon de 41 954 euro overtreft, zo stelt art. 10eb lid 1 Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965. Werknemers kunnen maximaal 60 maanden van de regeling gebruikmaken op grond van art. 10ec lid 1 Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965.

De regeling stamt uit de tweede helft van de twintigste eeuw, toen Nederland na de verwoesting van de Tweede Wereldoorlog opnieuw opgebouwd moest worden. Om het tekort aan hoogopgeleide werknemers te compenseren, moest ook over de grens worden gekeken. Oorspronkelijk gold de regeling met name voor werknemers uit de VS, maar later werd deze uitgebreid om ook andere ingezonden werknemers aan te trekken. De regeling is bedoeld om de bijkomende kosten die ingekomen werknemers moeten maken te vergoeden. Hierbij kan gedacht worden aan de kosten voor het volgen van taallessen, het onderhouden van twee woningen en het reizen tussen Nederland en het thuisland van de werknemer. Inmiddels wordt de 30%-regeling benut door zo'n 90 000 werknemers.

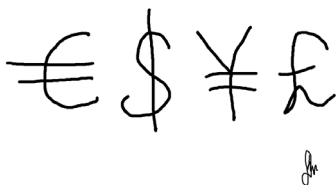
Wat gaat er veranderen?

Als het amendement wordt aangenomen, zullen ingekomen werknemers niet meer gedurende de volledige 60 maanden kunnen genieten van 30% onbelast loon. Er zullen dan drie verschillende tarieven gelden, afhankelijk van hoe lang de werknemer in Nederland is. Wie minder dan 20 maanden in Nederland is, heeft nog recht op 30% onbelast loon. Na die 20 maanden wordt het tarief verlaagd naar 20%. Na 40 maanden blijft slechts 10% van het loon onbelast. Wel is het nog steeds mogelijk voor werknemers om in plaats van de 30%-regeling, de ‘echte’ kosten te laten vergoeden door hun werkgever. Op die manier hoeven werknemers niet volledig op te draaien voor hun extra kosten.

Waarom moet de regeling gewijzigd worden?

Het amendement moet de belastingopbrengsten voor de schatkist vergroten. Het gaat hierbij om miljoenen euro's per jaar, zo blijkt uit het Kamerstuk waarin de voorspelde baten van het amendement zijn opgenomen. Dit maakt deze wetswijziging ook zo relevant voor studenten: de opbrengst moet ten goede komen van de ‘pechgeneratie’ die gestudeerd heeft onder het leenstelsel en dus nog een studieschuld moet terugbetalen. Door middel van het amendement wil het demissionaire kabinet voorkomen dat de rente van deze studenten oneindig blijft stijgen. Een eerdere motie om de rente voor deze studenten te bevriezen, werd door de Minister van Onderwijs afgekeurd vanwege voorziene problemen met de uitvoerbaarheid. Met behulp van de opbrengsten van het amendement kan alsnog bereikt worden dat de rente op de studieleningen niet te hoog wordt.

Verder zorgt de huidige 30%-regeling voor onvrede onder Nederlanders die last hebben van de concurrentie uit het buitenland. Op de woningmarkt ervaren zij bijvoorbeeld een nadeel, doordat de kennismigranten met hun belastingvoordeel in staat zijn om duurdere woningen te betalen. Dit zorgt weer voor hogere prijzen en maakt het moeilijker voor binnenlandse werknemers om een geschikte woning te vinden. Daarnaast vraagt vakbond FNV zich af of de gaten op de arbeidsmarkt niet beter opgevuld kunnen worden door Nederlandse werknemers. Voor de vraag of iemand over specialistische kennis beschikt, verwijst de wet immers alleen naar het inkomen. Volgens FNV is een hoog salaris geen geschikte maatstaf om te bepalen of iemand over kwaliteiten beschikt die niet in Nederland te vinden zijn.

Heeft de 30%-regeling alleen maar nadelen?

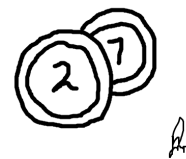
Toch valt er zeker ook iets te zeggen voor de 30%-regeling, vinden bedrijven en universiteiten. Allereerst maakt de regeling het mogelijk om onderzoekers van over de hele wereld te werven, waardoor er op een hoog niveau onderwijs kan worden gegeven. Universiteiten stellen dat zij zonder de regeling niet op kunnen tegen rijke buitenlandse universiteiten die simpelweg meer te besteden hebben aan het werven van academisch talent. Verder kunnen Nederlandse bedrijven op deze manier meeprofiteren van technische kennis uit het buitenland en vacatures opvullen waarvoor zich geen geschikte Nederlandse kandidaten presenteren. Doordat bedrijven zich hier willen vestigen, ontstaat er bovendien meer werkgelegenheid, wat de Nederlandse economie als geheel ten goede komt.

Ook had de 30%-regeling als voordeel dat zij relatief simpel te implementeren was door het vaste tarief. Voor bedrijven die ervoor kiezen in Nederland te blijven, zal het amendement dan ook een extra last creëren. Doordat het tarief om de 20 maanden verandert, wordt de

administratie complexer. Dit geldt ook wanneer bedrijven ervoor kiezen om helemaal geen gebruik meer te maken van de 30%-regeling, maar in plaats daarvan de echte gemaakte kosten te vergoeden. Hiervoor moeten namelijk alle door de werknemer gemaakte kosten gedetailleerd worden vastgesteld.

Wat de woningmarkt betreft, is het onzeker of het afschaffen van de regeling ook het beoogde effect zal hebben. Welvarende ingekomen werknemers concurreren namelijk voornamelijk met de hoogste inkomens. Ingekomen werknemers kunnen bijvoorbeeld ook geen beroep doen op sociale huurwoningen. Afschaffing van de regeling betekent dus niet dat er meer woningen vrijkomen voor de mensen die dat het hardst nodig hebben, stellen experts.

Concluderend zijn er veel verschillende belangen betrokken bij het wijzigen, dan wel voortzetten van de 30%-regeling. Dit is dan ook waar de taak van de fiscalist ophoudt en de taak van de politicus begint. Belastingwetgeving gaat veel verder dan de cijfers – een regeling die op het eerste gezicht niet meer dan een simpele rekensom lijkt, raakt aan politiek gevoelige kwesties als immigratie, werkgelegenheid, onderwijs en studieschulden. Aan Den Haag de taak om hier een verantwoorde afweging in te maken.

Naar deugdelijke milieuwet- en regelgeving op Curaçao?

DOOR: MAHATMA M. MARTINUS

1. Inleiding

Op Curaçao is de laatste jaren de kwaliteit van het milieu en de leefomgeving steeds meer onderwerp van maatschappelijk debat geworden. Curaçao is dichtbevolkt en geïndustrialiseerd, en de eilandelijke economie is kwetsbaar vanwege diens afhankelijkheid van toerisme, koraalriffen en visserij. Dit betekent dat er daadkrachtig milieubeleid moet komen, waarin functionele doelstellingen worden vastgesteld, geformuleerd en gehandhaafd. In het bijzonder gaat voorgaande op voor de milieueffecten van de raffinaderij.

De negatieve gevolgen voor de volksgezondheid moeten hierbij speciale vermelding krijgen. Belangengroepen, waaronder het Clean Environment Fund op Curaçao (SMOC) en de Foundation Clean Air Everywhere (FCAE), maken zich grote zorgen over de nadelige gevolgen voor de volksgezondheid en roepen de overheid en het bedrijfsleven op om snel tot een oplossing te komen.

De milieuproblemen veroorzaakt door de raffinaderij zijn niet nieuw. De raffinaderij werd opgericht in 1918, in een tijd dat het milieubewustzijn merendeels (wereldwijd) niet aanwezig was. Al decennia zorgen roet- en zwavelemissies al tientallen jaren voor luchtkwaliteitsproblemen. Onder invloed van het groeiende milieubewustzijn in de jaren '90 werd aan de raffinaderij in 1997 op grond van de Hinderverordening Curaçao 1994 (Hinderverordening) een hindervergunning afgegeven. Helaas is duidelijk dat er sinds de verlening van de hindervergunning weinig is veranderd en dat de milieuproblemen tot de sluiting aan de raffinaderij in 2019 voortduurden. Wel hebben milieuorganisaties sinds 2019 een reeks belangrijke op 'Urgenda gelijkende zaken' gewonnen tegen het Land Curaçao (het Land). Het Land is nu verplicht om de luchtkwaliteitsnormen van het World Health Organization (WHO) (of daarmee vergelijkbare normen) te handhaven.

Gezien de grootste vervuiler van Curaçao lange tijd de raffinaderij is geweest en diens vervuiling veeleer

luchtvervuiling betekent, is de hoofdvraag van dit artikel of de juridische instrumenten van en het geldend recht op Curaçao afdoende zijn om de door het Land, het Gerecht in eerste aanleg van Curaçao (het Gerecht) en het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao en Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (het Gemeenschappelijk Hof) gestelde luchtkwaliteitsnormen te handhaven. Om netgenoemde vraag te beantwoorden wordt in paragraaf 2 de deelvraag behandeld in hoeverre de luchtkwaliteitsnormen op Curaçao wettelijk geregeld zijn. In paragraaf 3 wordt besproken wat de juridische consequenties van de uitspraken van het Gerecht en het Gemeenschappelijk op voornoemde normen waren. En in paragraaf 4 wordt de vraag behandeld hoe het Land in de toekomst de WHO-(gelijkende)normen wilt handhaven en in dat kader een korte vooruitblik geworpen op het ontwerp-Landsverordening milieubeheer (Lv Milieubeheer).

2. De Curaçaose luchtkwaliteitsnormen

Op landelijk niveau volgt ingevolge artikel 24 Staatsregeling van Curaçao (Staatsregeling) dat het Land zorg draagt voor de bewoonbaarheid van Curaçao, de natuur dient te beschermen en het leefmilieu moet beschermen en verbeteren. Voorts stellen artikelen 25 en 26 Staatsregeling dat de overheid maatregelen treft ter bevordering van de volksgezondheid en een gezond gezinsleven. Om bovenstaande te garanderen stelt artikel 56 sub a Landsverordening openbare orde (Loo), dat het in het algemeen verboden is zonder of in afwijking van een vergunning van de Minister van Gezondheid, Milieu en Natuur (GMN), onder andere, enig werk te verrichten dat waarneembare schadelijke lucht verspreidt. Ook regelt artikel 2 lid 2 Loo dat een vergunning onder meer kan worden geweigerd indien verlening in strijd is met, bij ministeriële regeling met algemene werking, vastgestelde regels.

Naast de Loo zijn de belangrijkste wet- en regelgeving op het gebied van milieu- en natuurbeheer de

De hoofdvraag van dit artikel is of de juridische instrumenten van, en het geldend recht op Curaçao afdoende zijn om de vastgestelde luchtkwaliteitsnormen te handhaven.

vaste en chemische afvalstoffen 1995, de Hinderverordening, de Landsverordening voorkoming van verontreiniging door schepen 1998, de Landsverordening grondslagen natuurbeheer- bescherming 1998; de de Rifverordening en tenslotte diverse internationale verdragen (bijvoorbeeld het Cites-verdrag). Eerstgenoemde eilandsverordening is op de negatieve lijst geplaatst en daarom vanaf 10 oktober 2010 niet meer geldig. Volgens GMN zijn de overige verordeningen nog actueel. Ten tijde van het schrijven van dit artikel wordt er verder gewerkt aan de volgende wetten: de Landsverordening vaste en chemische afvalstoffen (ter vervanging van de eilandsverordening) en de Lv Milieubeheer.

2.1. De Hinderverordening, hindervergunning en 'Attachment F'

Om bovengenoemde staats- en verdragsrechtelijke milieuverplichtingen te realiseren, stelde (de rechtsvoorganger van) het Land in 1994 dat er groot belang was te zorgen dat de grens van het zelfreinigend vermogen van de natuur niet wordt overschreden. Datzelfde geldt voor het incasseringsvermogen van de bevolking, het is in het bijzonder van belang dat hun gezondheid en hun welzijn niet te lijden hebben veroorzaakt door luchtvervuiling. Toen ter tijd groeide in steeds sterkere mate de behoefte aan een meer gericht milieubeleid. En voor de realisatie van een dergelijk beleid was een adequaat wettelijk instrumentarium vereist.

Dat adequaat wettelijk instrumentarium werd de Hinderverordening, dat ter vervanging diende van de Hindereilandsverordening Curaçao 1953. De kernbepalingen van de Hinderverordening treft men in artikel 3 lid 1 en 2. In beginsel mogen geen milieubelastende activiteiten, zoals bedoeld in artikel 1 lid 1, worden ondernomen voordat daarvoor een vergunning is verleend. Een Uitvoeringsbesluit, waarin deze activiteiten op grond artikel 31 lid 1 Hinderverordening aangewezen moeten worden, is echter, voor zover kon worden nagegaan, nooit uitgevaardigd. Ook een krachtens artikel 33 lid 1 Hinderverordening uitgevaardigde Uitvoeringsbesluit financiële zekerheidstelling is tot nu niet tot stand gekomen. Tot slot kan wel op grond van artikelen 46 en 47 Hinderverordening een boete van maximaal ANG. 5.000,- opgelegd worden ingeval van overtredingen.

Zoals reeds vermeld is in 1997 aan de raffinaderij een hindervergunning afgegeven, zodat diens milieubelastende activiteiten aan wettelijke banden kon worden gelegd. De hindervergunning was gebaseerd op afspraken over milieumaatregelen, vastgelegd in het zogenoemde

'Attachment F'. De normen in Attachment F waren voornamelijk gebaseerd op de normen van het Amerikaanse Environmental Protection Agency (US-EPA). Voor zwaveldioxide (SO₂) gold een norm van 80 microgram/m³ als jaargemiddelde en een daggemiddelde voor maximaal 1 keer per jaar van 365 microgram/m³. En voor fijnstof (PM₁₀) golden normen van respectievelijk 75 microgram/m³ en 150 microgram/m³ (voor maximaal 18 dagen per jaar).

Het Gemeenschappelijk Hof stelde in 2021 echter dat bovengenoemde hindervergunning weliswaar milieunormen bevatte, maar dat de hindervergunning daarover zelf vermeldt dat deze gezamenlijk (door de raffinaderij en diens uitbater PdVSA), zijn ontwikkeld. Dit nu, om zekerheid te hebben dat deze normen economisch realistisch zijn en passen in de opzet van de raffinaderij. Volgens DCMR zijn immers bij de verlening van de hindervergunning bepaalde milieuvoorschriften onder druk van PdVSA geschrapt.

2.2. De Regeling welstandcriteria voor luchtkwaliteit

De exploitatie van de raffinaderij door PdVSA is eind 2019 geëindigd en hiermee is ook de hindervergunning vervallen. Ondertussen worden er besprekingen gevoerd met nieuwe kandidaten over de exploitatie van de raffinaderij. Onder druk van het Gemeenschappelijk Hof zijn per 1 september 2020 op grond van artikel 2 lid 2 Loo aangescherpte luchtkwaliteitsnormen opgenomen in de Ministeriële Regeling met algemene werking tot het vaststellen van regels met betrekking tot de welstandcriteria voor luchtkwaliteit (de Regeling). Het gaat om normen die per 2020, 2025 en 2035 zullen ingaan; de normen beginnen grofweg bij Europese standaarden en werken langzaam – maar niet compleet – toe naar de WHO-normen.

3. De ‘Curaçaose Urgenda’

In 2005 bleek uit een onderzoeksrapport dat als gevolg van de uitstoot van de raffinaderij jaarlijks mogelijk achttien zielen heengaan. Dit was de reden dat SMOC, primair via bestuursrechtelijke procedures, hierin verandering probeerde te brengen. Het Gemeenschappelijk Hof oordeelde echter dat de regering (vooralsnog) niet handhavend tegen de raffinaderij hoeft op te treden met betrekking tot de uitstoot van zwaveldioxide en fijnstof. Het Gerecht had daartoe wel bevolen, maar zou het handhavingsverzoek te ruim hebben opgevat.

Wel beval het Gemeenschappelijk Hof beval de raffinaderij in een civiele zaak op straffe van een dwangsom om zich aan diens hindervergunning te houden en beval de raffinaderij derhalve om niet meer dan 80 microgram/m³ als jaargemiddelde bij te dragen aan de neerslag zwaveldioxide op een relevant meetpunt. Deze uitspraak bleek echter lang een tandeloze tijger. Overtreding van dit verbod is technisch gezien namelijk moeilijk vast te stellen. Wel kwam de vraag naar boven of de gestelde norm en in de hindervergunning naar hedendaagse maatstaven voldoende zijn om milieu- en gezondheidsschade te voorkomen.

3.1. De omslag

Laatsgenoemde vraag werd uiteindelijk in 2019 negatief beantwoord door het Gerecht. FCAE had namelijk een civiele zaak tegen het Land aangespannen op grond van het EVRM. Er werd geklaagd over schending van het recht op leven, een eerlijk proces, lichamelijke integriteit en milieu-informatie. Resultaat van deze zaak was dat, net als in Urgenda, de rechter een overheid op grond van een aangenomen schending van artikel 8 EVRM beval om maatregelen te treffen ter bescherming van rechtzoekenden. Het Gerecht beval het Land uiteindelijk om WHO-(gelijkende) luchtkwaliteitsnormen te handhaven.

Het Land betoogde dat de WHO-normen niet bindend zijn en op Curaçao niet behoren te worden toegepast. Het Gerecht merkte echter op dat het Land niet heeft aangevoerd welke normen dan wel zouden (moeten) gelden. Verder stelt het Gerecht dat een algemene normenstelsel voor de luchtkwaliteit, afgezien van individuele hindervergunningen, niet bestaat. Naar het oordeel van het Gerecht behoort het Land van het achterwege laten van een deugdelijk normenstelsel geen voordeel te hebben.

Op een overheid rust op grond van artikel 8 EVRM voorts mede de positieve verplichting om een deugdelijk wettelijk en bestuurlijk kader in te stellen dat voorziet in een effectieve bescherming tegen aantasting van het privéleven en de woonomgeving, aldus het Gerecht. Het Gerecht komt tot de conclusie dat het Land verplicht is de luchtkwaliteit in

overeenstemming te brengen met de WHO-normen, althans in overeenstemming met alternatieve normen. In 2021 bevestigde het Gemeenschappelijk Hof voornoemde vonnis.

Als reactie op voornoemde uitspraken is zoals eerder vermeldt per 1 september 2020 de Regeling in werking getreden. In een kortgeding kwam FCAE echter op tegen de Regeling en stelde dat de Regeling geen deugdelijke wettelijke normstelling is. Het Gerecht uitte inderdaad zijn twijfels over het formele kader omdat de normen in de Regeling op elk moment en zonder raadpleging en inbreng van de Staten door de minister kunnen worden opgeschort of aangepast. Maar ook inhoudelijk kan het Gerecht zich niet in de Regeling vinden. Het Gerecht laat zwaar wegen dat in de Regeling dagwaardes voor zwaveldioxide en fijnstof pas na jaren later beeld komen. De komende jaren is het dus mogelijk de bovenmatige luchtverontreiniging kan plaatsvinden.

Zodoende oordeelt het Gerecht dat de Regeling niet worden aangemerkt als een deugdelijke normstelling in de zin van artikel 8 EVRM. En daarmee kan het dus niet als alternatief voor de WHO-(gelijkende)normen dienen. Bij de huidige stand van de wet- en regelgeving komt dit erop neer dat voor zwaveldioxide en fijnstof geen overschrijding van de WHO-normen mag plaatsvinden. Het Land is dus terug bij af.

4. De Landsverordening algemeen milieubeheer

Al het bovenstaande lijkt eindelijk te gaan culmineren in de Lv Milieubeheer die de Hinderverordening gaat vervangen. Het Land stelde immers tegenover het Gerecht in het kortgeding dat het bezig voornemens is normen voor zwaveldioxide en fijnstof wettelijk te gaan verankeren in voornoemde landsverordening. Het ontwerp ligt momenteel nog onder het ministerie van Algemene Zaken, die het op enig moment zal distribueren onder de adviescolleges. Volgens de Algemene Rekenkamer Curaçao (ARC) is het uitvaardigen van een dergelijke landsverordening een *conditio sine qua non* om deugdelijk milieubeleid uit te kunnen voeren. De ARC wijst er in dat kader op dat indien deze ontwerplandsverordening tot stand was gekomen, administratief optreden tegen milieubelastende handelingen ook mogelijk zou zijn geweest zonder dat daarbij de EBOOBG/Loo nodig was geweest en of sprake was van een hindervergunning.

Verder bepaalt artikel 58 concept-Lv Milieubeleid dat handelen in strijd met dit voorschrift, voor zover opzettelijk begaan, een misdrijf is en wordt gestraft met hetzij gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren, hetzij met een geldboete van ten hoogste ANG 1.000.000,-, hetzij met beide straffen. Voor zover niet opzettelijk begaan, is sprake van een overtreding en wordt dit handelen gestraft met hetzij gevangenisstraf van ten hoogste een jaar,

hetzij met een geldboete van ten hoogste ANG 100.000,-, hetzij met beide straffen. Tenslotte zal op grond van de toekomstige Lv Milieubeer onder andere Milieu Effect Rapportage (MER) mogelijk zijn en worden de normen voor lucht-, bodem- en waterkwaliteit wettelijk verankerd.

5. Conclusie

Al met al lezen voornoemde uitspraken als een ware odyssee om op Curaçao deugdelijk milieuwet- en regelgeving tot stand te brengen. Wel durf ik in navolging van Arentz te stellen dat men bij het lezen het vermoeden krijgt dat, net als bij Urgenda, hier 'het verhaal' (de ernst van de situatie op Curaçao) zwaar in het oordeel van de rechter heeft meegewogen. Ook merkt Arentz correct op dat de uitspraak in eerste aanleg ook voor de Nederlandse rechtspraak van belang kan zijn. Ook in Nederland zijn de luchtkwaliteitsnormen niet gebaseerd op de WHO-normen. In deze jurisprudentie is dus inderdaad een aansporing te zien om, zoals Arentz stelt, in het kader van de Omgevingswet deze kwestie op de agenda te zetten. Het beschermen van de menselijke gezondheid heeft er immers een zeer prominente positie heeft gekregen.

Terug naar Curaçao: op grond van de huidige wetgeving kan het Land slechts optreden tegen degenen die hindervergunningplichtig zijn. Om op te kunnen treden tegen overige milieubelastende handelingen ontbreekt de juridische basis. Inmiddels is dit gedeeltelijk opgelost doordat de Loo in werking is getreden. En indien het Lv Milieubeheer ook in werking treedt zullen milieunormen voor lucht, bodem en waterkwaliteit wettelijk worden verankerd. Dan kan Curaçao met apetrots stellen over deugdelijk milieuwet- en regelgeving te beschikken en niet meer te hoeven vrezen om chronisch artikel 8 EVRM te schenden. En dat is niet niks, maar tot dan is in ieder geval deze Curaçaoënaar net ongelovige Thomas: eerst zien dan geloven...

Literatuurlijst:

Barkhuysen, NJB 2013/1541

T. Barkhuysen, 'De Curaçaose Isla-raffinaderij als (Koninkrijks)probleem', NJB 2013/1541, afl. 26, p. 1693.

DCMR 2004

Rapport Milieudienst Rijnmond inzake Isla Raffinaderij. Fact-finding missie Isla Raffinaderij Curaçao, DCMR Milieudienst Rijnmond & Stichting Werk tussen techniek en Zorg (WTTZ) 2004.

Drayer 2019

D. Drayer, 'Rechter tikt Curaçao op de vingers voor vervuiling door raffinaderij', NOS 28 augustus 2019.

Ecorys-Nei 2005

Economic Value of Strategic Options for Refineria di Kòrsou, Rotterdam: Ecorys-Nei 2005.

Heldeweg & Sybesma 2002

M. Heldeweg & J. Sybesma, Handboek Nederlands-Antilliaans Omgevingsrecht, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2002.

Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur, Afdelingsplan Milieu- en Natuurbeheer, 30 november 2011

Randvoorwaarden uitvoering milieubeleid 2015

Randvoorwaarden uitvoering milieu en natuurbeleid (Nr. 2014-0022), Algemene Rekenkamer Curaçao 2015.

Ter Meer, Verhagen & Slijkerman 2007

J. Ter Meer, H. Verhagen & D. Slijkerman, Samenwerkingsverband tussen Milieudienst Curaçao en TNO ter vergroting van expertise milieuonderzoek (Nr. 2007-U-R0801/B), Utrecht: TNO Bouw en Ondergrond 2007.

Jurisprudentielijst:

GHvJ 12 januari 2010, ECLI:NL:OGHNA:2010:BK9395, LJN BK9395.

GiEAC 1 januari 2011, ECLI:NL:OGEAC:2011:BR6709, JOM 2012/110.

GHvJ 28 mei 2012, ECLI:NL:OGHACMB:2012:BX0658, LJN BX0658, CJB 2012/3, p. 156 e.v., m.nt. Rogier.

GiEAC 26 augustus 2019, ECLI:NL:OGEAC:2019:172, M en R 2020/5, m.nt. B. Arentz

GHvJ 11 november 2021, ECLI:NL:OGHACMB:2021:167, NJF 2021/410.

GiEAC 19 juli 2022, ECLI:NL:OGEAC:2022:184, M en R 2022/80 m.nt. B. Arentz.

COLUMN

Het tekort aan saaiheid in de politiek

DOOR: LARA TRAUTWEIN

'De saaiste verkiezingspodcast van deze campagnetijd.' Zo omschreven Rutger Bregman en Jesse Frederik de podcast die ze voor de Correspondent maakten in de afgelopen campagnetijd. In 'De Grote Verkiezingsshow met Rudi & Freddie' nodigen ze lijsttrekkers van politieke partijen uit voor gesprekken die minimaal een uur duren. Het woord 'saai' spreken ze trots uit.

Het is een reactie op de vele podcasts, talkshows en andere mediavormen die zich volgens hen vooral richten op het human interest-element van de verkiezingen: de poppetjes, intrige, emotie, af en toe een pakkende onliner. Dat moet anders, vinden ze. Daarom richten zij zich op wat volgens hen het belangrijkste onderwerp in verkiezingstijd zou moeten zijn, namelijk de inhoud van de verkiezingsprogramma's. De details, de cijfers, de statistieken, het komt allemaal aan bod. Vandaar hun waarschuwing voor 'saaiheid' – de luisteraar moet niet bang zijn om diep in de dossiers te duiken.

Het is geen geheim dat Rudi & Freddie vrij linkse jongens zijn. Toch zijn het lang niet alleen linkse politici die bij ze aanschuiven. Links, rechts en midden is aanwezig, van Frans Timmermans en Rob Jetten tot Henri Bontenbal, Dilan Yesilgöz en Caroline van der Plas. Wat interessant is, is dat het rustige, vriendelijke gesprekken zijn, ondanks de soms grote meningsverschillen tussen Bregman en Frederik en de politicus die geïnterviewd wordt. De gestelde vragen zijn kritisch, maar omdat ze ook concreet zijn kunnen de lijsttrekkers er concreet op ingaan. Hierdoor wordt niet alleen duidelijk op welke punten de partijen precies van mening verschillen, maar ook over welke onderwerpen eventueel compromissen te sluiten zijn. Caroline van der Plas geeft bijvoorbeeld aan dat ze 'best met een dierenactivist naar Brussel' wil, het ligt er maar aan met welke activist. En Frans Timmermans kan uitleggen waarom hij in de afgelopen tien jaar van mening is veranderd en nu wel het nut inziet van EU-regels over het voltage van stofzuigers.

Er zitten meer voordelen aan verder kijken dan bij een filmpje van het Instagramaccount van de NOS. Caroline van der Plas kan bijvoorbeeld uitleggen dat

zij ook wel snapt dat verkiezingsprogramma's worden doorgerekend om vast te stellen 'wat het allemaal kost' (een uitspraak waarvoor ze in de Tweede Kamer keihard uitgelachen werd door haar collega's). Wat ze daarmee bedoelde was dat de doorrekeningen van het CPB ook beperkingen kennen. Er wordt bijvoorbeeld weinig rekening gehouden met de welvaart die bepaalde beleidsplannen op zouden kunnen leveren.

Dit vindt de BBB bezwaarlijk, en daarom laat de partij de doorrekening liever achterwege. Over dat standpunt kun je vervolgens weer discussiëren, maar je bent dan in ieder geval verder dan een video-opname van tien seconden die komisch suggereert: 'die domme BBB-vrouw snapt niet wat doorrekeningen zijn.' Dit vindt de BBB bezwaarlijk, en daarom laat de partij de doorrekening liever achterwege. Over dat standpunt kun je vervolgens weer discussiëren, maar je bent dan in ieder geval verder dan een video-opname van tien seconden die komisch suggereert: 'die domme BBB-vrouw snapt niet wat doorrekeningen zijn.'

JA

DOOR: LARA TRAUTWEIN

Het aandachtstekort in de media voor de inhoudelijke plannen van partijen is opvallend, zo niet schrijnend. Waarom is de inhoud opeens saai geworden? Spanning en sensatie zijn effectieve middelen om de aandacht vast te houden, maar zelden effectief om tot oplossingen van maatschappelijke problemen te komen, laat staan om compromissen te sluiten. Iedereen is hier schuldig aan: politici, journalisten, links en rechts. (Al hebben populistische en extreemrechtse partijen er vooral een handje van.) Als je alleen praat over de inhoud ontdek je sneller waar de raakvlakken zijn. Die raakvlakken zijn cruciaal in de politiek, zeker in het Nederlandse meerpartijenstelsel waarbij de grootste partijen moeten samenwerken om het land te besturen. Dossierkennis zou iedereen enthousiast moeten maken, omdat het juist die inhoud is die uiteindelijk de toekomst van Nederland gaat bepalen.

Het ziet er naar uit dat deze formatieperiode niet snel afgelopen zal zijn, als er al überhaupt een regering wordt gevormd. Misschien dat Wilders bij de volgende verkiezingen ook kan aanschuiven bij 'De Grote Verkiezingsshow met Rudi & Freddie', zodat hij kan uitleggen wie volgens hem precies 'De Nederlander' is.

DOOR: LARA TRAUTWEIN

EERSTEJAARS RUBRIEK

Hoe vergaat het onze jongste juristen?

In deze rubriek stelt NOVUM vragen aan een eerstejaars rechtenstudent(e). De studietijd is een periode met allerlei nieuwigheden, die spannend, leuk, maar soms ook overweldigend kunnen zijn. Om onze jongste juristen niet uit het oog te verliezen in deze belangrijke tijd voor hen, probeert de redactie van NOVUM zo vaak mogelijk bij één van de nieuwe studenten of studentes of ze alles nog 'onder controle' hebben.

Hoe vergaat het... Anouk Mees?

KUN JE EEN KORTE INTRODUCTIE GEVEN?

Mijn naam is Anouk Mees, ik ben 18 jaar oud en woon in de Haarlemmermeer.

IS ER IETS WAT JE MIST VAN DE MIDDELBARE SCHOOL OF MIS JE HELEMAAL NIETS?

Wat ik niet mis van de middelbare school is de chaos. Ik heb het gevoel dat het op de uni veel gestroomlijnder en gestructureerder is. En dat maakt het ook veel fijner en chiller naar mijn mening.

HEB JE HIER AL EEN KAMER, BEN JE ZOEKENDE, OF WOON JE THUIS?

Ik woon nog thuis, omdat de verbinding tussen mijn woonplaats en Leiden redelijk kort en toegankelijk is.

NAAR WELK VAK KIJK JE HET MEESTE UIT?

Ik denk dat ik het meest uitkijk naar Familierecht, vooral ook omdat ik daar heel geïnteresseerd in ben.

IS DE STUDIE RECHTEN WAT JE ERVAN HAD VERWACHT?

Ja, aan de ene kant wel en aan de andere kant niet. Ik denk dat ik het moeilijker had verwacht in eerste instantie... maar ik denk dat ik het door die gedachte ook wel weer onderschat.

WAT IS HET MOOISTE ARREST DAT JE TOT NU TO HEBT MOETEN LEZEN?

Het mooiste arrest zou ik niet echt kunnen benoemen, maar degene die me het meest is bijgebleven is 'Schieten in de kroeg' (Strafrecht).

WAT IS JOUW MENING OVER HET VERDWIJNEN VAN DE PAPIEREN BEKERTJES IN DE KOFFIEAUTOMATEN?

Ik snap wel waarom ze zijn verdwenen, maar ik vind het wel jammer. Ik heb namelijk niet altijd dat bekertje bij me, en om dan een nieuwe te kopen lijkt me ook niet zo handig.

STEL: JE ZOU NU EEN JURIDISCH BEROEP MOETEN KIEZEN. WELK BEROEP KIES JE DAN?

Advocatuur, dat is ook m'n doel.

WAT IS EEN BETERE STUDIEPLEK: HET KOG OF DE UB?

De betere studieplek is de UB, maar de gezelligere is het KOG.

**IS DIT DE EERSTE KEER DAT JE VAN DE NOVUM
HEBT GEHOORD, OF LEES JE HEM WELEENS?**

Nope, ik pak de NOVUM weleens op als ik hem zie liggen!

BEN JIJ ONZE NIEUWE REDACTEUR?

NOVUM Magazinne heeft altijd plek voor enthousiaste studenten die onze redactie willen versterken. Schrijf jij graag en vlot, neem je graag het

initiatief, en heb je oog voor detail? Dan zijn wij op zoek naar jou!

Als redacteur heb je de vrijheid om je eigen onderwerpen te bepalen en kun je steeds een andere rubriek verzorgen. Zo blijf je betrokken bij het blad op allerlei verschillende manieren. Uiteraard zijn ideeën voor een nieuwe

rubriek ook altijd welkom. Indien je slechts eenmalig een bijdrage zou willen leveren aan NOVUM Magazine, is dat ook mogelijk.

Ben je geïnteresseerd of heb je andere vragen?
Neem dan contact met ons op via:

novum@law.leidenuniv.nl

Redactie

Frank van der Salm	Mathijs de Jong (hoofdredacteur)
Cas de Koning	Sabine Pennings (eindredacteur)
Yusuf Kolukisa	Hadassah Drukarch
Karel Wijdeveld	Joris van de Riet
Lenn Grutters	Jurian Bos
Lara Trautwein	Bouchra Boulouize
	Mahatma Martinus

